

**DEVELOPMENT PROFESSIONALISM MODEL OF
PHARMACISTS AND PHARMACY STUDENTS
IN THAILAND**

CHANUTTHA PLOYLEARMSANG

**A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT
OF THE REQUIREMENTS FOR
THE DEGREE OF DOCTOR OF PHILOSOPHY
(PHARMACY ADMINISTRATION)
FACULTY OF GRADUATE STUDIES
MAHIDOL UNIVERSITY**

2004

ISBN 974-04-5282-5

COPYRIGHT OF MAHIDOL UNIVERSITY

การพัฒนาารูปแบบจำลองความเป็นวิชาชีพของเภสัชกรและนักศึกษาเภสัชศาสตร์ประเทศไทย

(DEVELOPMENT PROFESSIONALISM MODEL OF PHARMACISTS AND PHARMACY STUDENTS IN THAILAND)

ชนิดตา พลอยเลื่อมแสง 4337546 PYPA/D

ปร.ค. (บริหารเภสัชกิจ)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์: เพชรรัตน์ พงษ์เจริญสุข, Ph.D. (Pharm. Admin.), ธวัชชัย วรพงศธร, Ph.D. (Research Design and Statistics), รุ่งเพชร สกกุลบำรุงศิลป์, Ph.D. (Pharm. Admin.).

บทคัดย่อ

การศึกษาเชิงวิเคราะห์แบบภาคตัดขวางครั้งนี้ดำเนินการใน 3 กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาเภสัชศาสตร์ 1,440 คน เภสัชกร 736 คน และเภสัชกรผู้ประสบความสำเร็จในการประกอบวิชาชีพเภสัชกรรม 50 คน วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบจำลองความเป็นวิชาชีพเภสัชกรรม หาปัจจัยที่ส่งผลต่อความเป็นวิชาชีพ และหาความสัมพันธ์เชิงเส้นทางระหว่างปัจจัยต่างๆ ดำเนินการวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2546-2547 ด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) สร้างและพัฒนารูปแบบจำลองเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิด 2) พัฒนาและทดสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัย และ 3) ทดสอบรูปแบบจำลองความเป็นวิชาชีพในกลุ่มตัวอย่าง รูปแบบจำลองความเป็นวิชาชีพพัฒนาจาก การบูรณาการ สังคมและองค์ความรู้ในมหาวิทยาลัยของ Tinto ทศนคติต่อความเป็นวิชาชีพของ Schack และ Hepler ความคิดเชิงศีลธรรมของ Kohlberg และตัวแปรสำคัญ 5 ตัวแปรคือ เกรดเฉลี่ย การรับรู้ถึงการยอมรับของสังคมต่อวิชาชีพ ความพึงพอใจในการประกอบวิชาชีพ การบูรณาการสังคมในสถานที่ทำงาน และการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อปฏิบัติวิชาชีพ ความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ความเที่ยงตรงประเมินจากค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาครอนบาค ซึ่งให้ค่าระหว่าง 0.67-0.88 ประเมินความตรงเชิงโครงสร้างโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ และศึกษาความสัมพันธ์เชิงเส้นทางระหว่างตัวแปรโดยเทคนิคการวิเคราะห์แบบ SEM

จากการศึกษาได้รูปแบบจำลองความเป็นวิชาชีพ 3 รูปแบบคือ รูปแบบจำลองสำหรับนักศึกษาเภสัชศาสตร์ทั้งหมด สำหรับนักศึกษาปี 4 และ ปี 5 ที่ผ่านการฝึกปฏิบัติงานจากแหล่งฝึก และสำหรับเภสัชกรผู้ปฏิบัติวิชาชีพ แต่ละรูปแบบจำลองประกอบด้วย 6 องค์ประกอบของทัศนคติความเป็นวิชาชีพคือ การใช้องค์กรวิชาชีพเป็นแหล่งอ้างอิงในการประกอบวิชาชีพ ความเชื่อต่อการให้บริการเพื่อสาธารณชน ความเชื่อต่อการควบคุมดูแลตนเอง ความยึดมั่น ผูกพันต่อวิชาชีพ ความเชื่อต่ออำนาจในการปกครองตนเอง และความเชื่อต่อการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง โดยทั้ง 6 องค์ประกอบสามารถอธิบายความเป็นวิชาชีพได้ร้อยละ 47.5 การบูรณาการสังคมและองค์ความรู้ ซึ่งปัจจัยหนึ่งในรูปแบบจำลองความเป็นวิชาชีพ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ ปฏิสัมพันธ์ร่วมกับเพื่อน ความสัมพันธ์นอกชั้นเรียนกับคณาจารย์ การพัฒนาองค์ความรู้และแนวคิด และการรับรู้ถึงความใส่ใจของคณาจารย์ต่อนักศึกษา ซึ่งสามารถอธิบายการบูรณาการสังคมและองค์ความรู้ได้ร้อยละ 45.3 รูปแบบจำลองความเป็นวิชาชีพทั้ง 3 รูปแบบ ผ่านการทดสอบและให้ค่าสัมประสิทธิ์ในเกณฑ์มาตรฐาน โดยให้ค่า GFI ระหว่าง 0.97-0.99 ค่า CFI ระหว่าง 0.95-0.98 และค่า RMR และ RMSEA น้อยกว่า 0.05 ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติความเป็นวิชาชีพของนักศึกษาเภสัชศาสตร์คือ การบูรณาการสังคมและองค์ความรู้ ($\beta=0.71$) และปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติต่อความเป็นวิชาชีพสำหรับนักศึกษาที่ผ่านการฝึกงานและเภสัชกรผู้ปฏิบัติงานคือ การบูรณาการสังคมในที่ทำงาน ($\beta=0.94$ และ 0.54 ตามลำดับ)

ความเป็นวิชาชีพเภสัชกรรมควรได้รับการพัฒนาและส่งเสริมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ในระดับมหาวิทยาลัย จนกระทั่งออกปฏิบัติวิชาชีพเภสัชกรรมในสังคม และสถานที่ปฏิบัติงาน โดยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ทั้งองค์กร ด้านการศึกษา องค์กรวิชาชีพ และสถานปฏิบัติงานวิชาชีพ

DEVELOPMENT PROFESSIONALISM MODEL OF PHARMACISTS AND PHARMACY STUDENTS IN THAILAND**CHANUTTHA PLOYLEARMSANG 4337546 PYPA/D****Ph.D. (PHARMACY ADMINISTRATION)****THESIS ADVISORS: PETCHARAT PONGCHAROENSUK, Ph.D. (Pharm. Admin.), THAVATCHAI VORAPONGSATHORN, Ph.D. (Research Design and Statistics), RUNGPETCH SAKULBUMRUNGSIL, Ph.D. (Pharm. Admin.).****ABSTRACT**

This cross-sectional, analytical research was carried out with three sample groups: 1,440 pharmacy students, 736 practicing pharmacists, and 50 role model pharmacists. Its objectives were to develop professionalism models of pharmacists and pharmacy students, to find factors affecting professionalism, and to find relationship pathways between factors in the model. This study was performed during 2002-2004 in three phases: theoretical model development, questionnaire development, and model testing. The professionalism model was developed and based on Tinto's social and academic integration, Schack and Hepler's professionalism, Kohlberg's moral reasoning and five related variables: grade point average, perception of public acceptance, professional satisfaction, social integration in workplace, and knowledge applicability. The content validity of the study instrument was examined by five specialists. Cronbach internal consistency reliabilities of study scales ranged between 0.67 and 0.88. Exploratory Factor Analysis and Confirmatory Factor Analysis were employed to examine the construct validity. Finally, the pathway relationships between model variables were determined by Structural Equation Modeling.

The results indicated 3 different models of professionalism (all pharmacy students' model, 4th and 5th year students' model, and pharmacists' model) each consisting of six components: using professional organizations as a major reference, belief in public service, belief in self-regulation, sense of calling, belief in autonomy, and belief in continuing competence that explained 47.5% of total variance. Four components of social and academic integration, which itself formed a component of the three professionalism models, were peer group interaction, faculty interaction, academic development, and faculty concern can explain 45.3% of total variance. Structural equation modeling analyses of the three professionalism models revealed a good model fit. The goodness-of-fit index (GFI) ranged from 0.97-0.99, the comparative fit index (CFI) ranged from 0.95-0.98, root mean square residual (RMR) was <0.05, root mean square error of approximation (RMSEA) was <0.05. The most powerful factor affecting pharmacy students' professionalism was social and academic integration ($\beta=0.71$). Social integration in the workplace was found to be the most influential factor affecting the 4th and 5th year students' and practicing pharmacists' professionalism ($\beta=0.94$ and $\beta=0.54$, respectively).

It is recommended that professionalism development should be continuously implemented throughout pharmacy school as well as in real-life practice environment by all parties concerned such as pharmacy organizations and pharmacy faculties.

**KEY WORDS: PROFESSIONALISM / MORAL REASONING / PHARMACIST/
SOCIAL AND ACADEMIC INTEGRATION / PHARMACY
STUDENT / THAILAND**

247 pp. ISBN 974-04-5282-5